

Samrådstale

14. maj 2020

Samrådsspørgsmål O

Indledning

- Jeg vil gerne starte med at takke for spørgsmålet. Jeg har set frem til at få mulighed for at redegøre for regeringens strategi for dansk økonomi.
- Jeg vil også gerne indledningsvist benytte lejligheden til at kvittere for et godt samarbejde i forbindelse med de tiltag og hjælpepakker, vi har indgået politiske aftaler om som reaktion på den vanskelige situation, Danmark og dansk økonomi står i.
- Det danske folkestyre har vist sig fra sin allerbedste side. Vi har et Folketing, hvor alle partier tager ansvar og er med til at handle, når der er behov for det.
- Det har været helt nødvendigt, og der vil også i tiden, som kommer blive brug for et bredt samarbejde.
- Sundhedskrisen presser stadig dansk økonomi, og sådan vil det også være i tiden, der kommer. Det ligger fast – også selv om der er stor usikkerhed om hvordan og hvor meget.
- Udgangspunktet for samrådet i dag er som sagt spørgsmålet om regeringens strategi for Danmarks økonomi. Det er et meget bredt spørgsmål, som er uddybet med en række tillægsspørgsmål. Jeg vil forsøge at komme rundt om det hele.
- Jeg vil indlede med at sige lidt om bagtæppet for den økonomiske situation, vi står i lige nu, som den økonomiske strategi skal forholde sig til.
- Dernæst vil jeg tale om, hvordan regeringen ser på de forskellige faser af den økonomiske strategi og de forskellige virkemidler i den økonomiske politik, der skal anvendes på forskellige tidspunkter.

- Undervejs vil jeg sørge for at svare på de konkrete spørgsmål, jeg er blevet stillet.
- Jeg vil på dagens samråd forholde mig til de økonomiske aspekter af den nuværende situation og af regeringens strategi. De sundhedsfaglige aspekter vil jeg afholde mig fra at gå ind i, og jeg vil i den forbindelse henvise til sundheds- og ældreministeren.

Den økonomiske situation

- Lad mig nu redegøre nærmere for den økonomiske situation, vi står i.
- Det er klart, at vi i de seneste måneder har oplevet et stort omslag i dansk økonomi som følge af udbruddet af coronaepidemien. Det betyder, at vi nu står i en helt anden situation, end vi gjorde for blot lidt over to måneder siden.
- Mange har desværre oplevet at miste deres job. Tal for transaktioner med betalingskort viser et tydeligt fald i forbruget. Både forbrugernes og virksomhedernes tiltro til fremtiden har taget et dyk.
- En analyse, som Finansministeriet offentliggjorde for et par uger siden, peger på, at den samlede danske produktion lige nu ligger 10-20 pct. lavere end normalt. Særligt hårdt ramt er hotel- og restaurationsbranchen.
- Det er et øjebliksbillede. Og der er fortsat stor usikkerhed: Hvor lang tid kommer den gradvise genåbning af samfundet til at tage? Hvor hårdt bliver den globale økonomi og internationale samhandel ramt? Hvor langstrakt bliver krisen? Det afhænger af sygdommen.
- Det bliver endnu tydeligere, når vi kigger mod Sverige. Her har de sundhedsmæssige restriktioner været langt mindre omfattende end herhjemme, og alligevel oplever svensk økonomi et hårdt tilbageslag.

- IMF forventer, at Danmark er en af de vestlige økonomier, som rammes mindst af coronaepidemien, mens fx de sydeuropæiske lande forventes at opleve større fald i BNP i år.
- Alle lande mærker dog i disse dage de store konsekvenser af coronavirus. Vurderingen er, at den globale økonomi står over for et tilbageslag uden sidestykke i nyere historie.
- Det vil også smitte af på Danmark. Vi kan afbøde konsekvenserne, men uanset hvordan vi håndterer krisen herhjemme, så vil det sætte sig spor i tiden, som kommer.
- Hvordan afbøder vi så konsekvenserne af krisen? Regeringens tilgang har været hver ting til sin tid. Ellers risikerer vi, at vores indsats bliver spildt eller får utilsigtede bivirkninger.
- Der er også en tæt sammenhæng til genåbningen af Danmark, som alle Folketingets partier i sidste uge blev enige om en køreplan for.

Første fase af økonomisk strategi – hjælpepakker

- Der bliver i samrådsspørgsmålet spurgt til, ”hvad regeringen forsøger at opnå med de økonomiske tiltag, som sættes i gang for tiden:”
- Sammen har vi økonomisk grebet ind – hurtigt og resolut – for at afbøde de negative økonomiske konsekvenser af coronaepidemien. Vi har med store hjælpepakker spændt et sikkerhedsnet ud under danske virksomheder, lønmodtagere og arbejdspladser for at modvirke, at de negative økonomiske konsekvenser bliver langvarige.
- De mange økonomiske tiltag har vi opnået bred enighed om sammen med både Folketingets partier, arbejdsmarkedets parter og KL og Danske Regioner.
- Vi har lavet en trepartsaftale om en midlertidig lønkompensation. Ordningen gør det muligt for tusindvis af lønmodtagere – der ellers ville være blevet fyret – at beholde deres job og løn, indtil situationen på arbejdsmarkedet er i bedring.

- Vi har – sammen med alle Folketingets partier – lavet en omfattende hjælpepakke til dansk økonomi, som vi også i fællesskab har udvidet og forlænget efterfølgende. Her er der indført massive kompensationsordninger til erhvervslivet.
- Vi har også sat anciennitetsperioden for dagpenge og sygedagpenge på pause, og vi har suspenderet 225-timers-reglen for mennesker på kontanthjælp.
- Herudover er der indgået en lang række forskellige aftaler, der rækker en hjælpende hånd ud til forskellige dele af samfundet, der er hårdt ramt af nedlukningen. Det gælder bl.a. kulturinstitutioner, efterskoler, højskoler, socialt udsatte og særligt sårbare grupper.
- Vi har – i tillæg til de direkte kompensationsordninger – besluttet en række tiltag mhp. at styrke virksomhedernes likviditet. Det gælder blandt andet udskydelse af betalingsfrister for moms og a-skat, fremrykning af offentlige betalinger, rentefrie moms-lån store statslige lånegarantier, fjernelse af den kontracykliske buffer og flere andre tiltag.
- Endelig har vi aftalt med KL og Danske Regioner at sætte kommuner og regioner fri af anlægsloftet i 2020, så vi ved at fremrykke fornuftige investeringer kan holde hånden under beskæftigelsen.
- Jeg er glad for, at det har været muligt at nå til bred enighed om de gennemførte hjælpepakker i et konstruktivt samarbejde med Folketingets partier, arbejdsmarkedets parter, kommuner og regioner.
- Jeg har undervejs – sammen med øvrige ministre i regeringen – holdt næsten 50 møder med Folketingets partier.
- Og vi kan se, at hjælpepakkerne virker:
 - Der er godkendt ansøgninger om lønkomensation for over 170.000 jobs.

- Der er kommet næsten 50.000 ansøgninger om kompensation fra kompensationsordningen for selvstændige, og hver dag søger nye virksomheder om kompensation for virksomheders faste omkostninger.
- Der er godkendt lån for over 4 mia. kr. via de låneordninger i Vækstfonden og EKF, hvor staten stiller garantier.
- Finansministeriet skønner foreløbigt, at de besluttede hjælpepakker bidrager til at holde hånden under beskæftigelsen svarende til ca. 90-100.000 job som gennemsnit for hele 2020. Og det er uden at medregne virkningen af de ekstraordinære tiltag til at understøtte likviditeten i virksomhederne.
- Er der så gjort nok? Nogle vil nok sige, at der skal gøres mere. Andre vil synes, at vi har brugt for mange penge.
- En ting er sikkert. Der er tale om historisk store hjælpepakker, der er gennemført i en historisk svær situation for dansk økonomi.

Hjælpekernens volumen

- I samrådsspørgsmålet spørges der også til, hvor mange penge der er sat af til offentlige udgifter indtil videre.
- De hjælpepakker og tiltag, der er besluttet på nuværende tidspunkt, omfatter tilskud, garantier og likviditet mv. for i alt ca. 400 mia. kr. i 2020. Heraf er der tale om direkte udgifter i form af tilskud mv. for omkring 100 mia. kr.
- Herudover er der likviditetsmæssige tiltag for omkring 300 mia. kr. Det vedrører bl.a. udskydelse af betalingsfrister, statslige lån mv., der blot indebærer likviditetsforskydninger for statsfinanserne. Hertil kommer en række statslige garantiordninger, hvor staten ikke direkte skal have penge op af lommen for de fulde garantibeløb.
- Der er ingen tvivl om, at vi kommer til at bruge rigtig mange penge i 2020.

Forventet udvikling i den offentlige saldo og gæld

- De tre økonomiske scenarier, som vi har fremlagt i Danmarks Konvergensprogram for 2020 peger på, at underskuddet på den offentlige saldo i 2020 kan udgøre i størrelsesorden 7-9 pct. af BNP. Så sent som i december skønnede vi omtrent balance på de offentlige finanser i 2020.
- Der er altså udsigt til et i historisk perspektiv stort underskud for de offentlige kasser i 2020 – også større end i de værste år under finanskrisen.
- ØMU-gælden kan stige fra ca. 33 pct. af BNP ved udgangen af 2019 til over 40 pct. ved udgangen af 2020. Vi planlægger således stadig med en bred margin ift. EU's grænse for ØMU-gælden på 60 pct. af BNP.
- Tallene siger noget om, hvor hurtigt omslaget i økonomien er sket.
- Jeg skal understrege, at fremskrivning af den offentlige saldo og gæld er behæftet med væsentlig usikkerhed i den nuværende situation. Det vil i høj grad afhænge af konjunkturudviklingen.
- Jeg vil dog gerne gentage, at dansk økonomi kommer fra et bundsolidt udgangspunkt med meget sunde offentlige finanser og lav gæld – både set ift. det historiske og set ift. de fleste andre lande. Det er en følge af mange års ansvarlig økonomisk politik – både under Socialdemokratisk og Venstre-ledede regeringer.
- Det er det, der gør, at vi har de økonomiske muskler til at agere, som vi gør nu, i en situation, hvor det er nødvendigt – uden at det sår tvivl om holdbarheden af de offentlige finanser.
- Regeringen ser hjælpepakkerne som en investering. En investering, der er med til at sikre, at vi hurtigt kan få økonomien på fode igen.
- Det har dog også været afgørende for regeringen, at der med de store hjælpepakker er tale om midlertidige tiltag.

Lønkompressionsordningen

- Og lad mig knytte nogle ord til den midlertidige lønkompressionsordning, som der også spørges til i samrådsspørgsmålet.
- I ordningen bidrager både virksomheden, medarbejderen og staten. Staten yder lønkompression, virksomheden betaler fortsat fuld løn til medarbejderen, selvom virksomheden måtte være hårdt ramt økonomisk, og medarbejderen skal anvende ferie eller afspadsering i tilknytning til kompressionsperioden.
- Det har været vigtigt for regeringen at hjælpe de virksomheder, der er hårdt ramt af coronakrisen. Virksomheder, som har måttet indstille deres produktion enten helt eller delvist.
- Derfor kan man som virksomhed modtage kompression, hvis ens medarbejdere ikke har opgaver som følge af coronakrisen – og er hjemsendt.
- Jeg er glad for, at vi – sammen med arbejdsmarkedets parter – er blevet enige om en væsentlig fleksibilitet hvad angår kravet om hjemsendelse af medarbejdere i ordningen:
- Det er muligt for virksomheder at angive forskellige perioder for hjemsendelse for hver enkelt medarbejder.
- Og det er muligt at genindkalde hjemsendte medarbejdere i løbet af kompressionsperioden, hvis der opstår uforudsete behov. Det kunne fx være nye uventede ordrer.
- Det er også en mulighed at hjemsende medarbejdere delvist og fortsat modtage kompression. Fx kan en virksomhed hjemsende sine medarbejdere 2 dage om ugen og modtage kompression.
- Jeg mener derfor også, at den del af samrådsspørgsmålet, der angiver, at ”virksomheder kun får støtte, hvis medarbejderne slet ikke arbejder”, er misvisende. Der er udbredt fleksibilitet i ordningen.

Økonomisk grundlag for den gradvise genåbning af samfundet

- I samrådsspørgsmålet spørges der også til krydsfeltet mellem sundhedsfaglige og økonomiske hensyn i tilrettelæggelsen af genåbningen af landet.
- For den del, der handler om, hvad der er sundhedsmæssigt forsvarligt, vil jeg helt generelt henvise til sundheds- og ældreministeren.
- På baggrund af stabiliseringen af den sundhedsmæssige situation er vi gået i gang med forsigtigt og gradvist at åbne vores samfund igen.
- De samlede afvejninger har for regeringen peget i retning af at lade daginstitutioner og de yngste klasser i grundskolen være en del af den første fase af genåbningen.
- Det betyder, at forældre til små børn i langt højere grad kan få frie hænder til at passe deres arbejde. Det har været et tungtvæjende hensyn for regeringen.
- Jeg noterer mig, at fx Dansk Industri og den økonomiske overvismand i dagspressen har peget på det samme. Og man har i øvrigt valgt den samme strategi i Norge.
- Derudover glæder jeg mig over, at vi i fællesskab kunne blive enige om også at medtage blandt andet domstolene og en række liberale erhverv i første fase.
- Det er vigtigt for regeringen, at genåbningen sker på en sundhedsmæssigt forsvarlig måde og med fokus på at sikre arbejdspladser.
- Derfor nedsatte vi en økonomisk ekspertgruppe, der skulle rådgive om aktuelle sundhedsmæssige initiativer mod coronaepidemien ud fra et samfundsøkonomisk perspektiv. De afleverede deres vurderinger i sidste uge, og det udgjorde et vigtigt input i forhandlingerne om genåbning.

- Vi opnåede sammen med alle Folketingets partier i sidste uge en god aftale om genåbningens fase 2 og yderligere faser i en samlet plan for Danmarks vej ud af Coronakrisen.
- I anden fase kan vi gradvis åbne for de dele af detailhandlen, der har været lukket, restauranter og caféer kan begynde at servere igen, de større børn i 6. til 10. klasse kan komme tilbage i skole, og en lang række andre steder i samfundet åbnes der op.
- Og så er vi blevet enige om en plan for fase 3 og 4, der strækker sig hen over sommeren.

Anden fase af økonomisk strategi – økonomisk genopretning/ stimuli

- Og når vi nu gradvist er i gang med at åbne landet, er det også vigtigt for mig at sige, at den økonomiske politik går ind i en anden fase
- Der vil være behov for at sætte gang i hjulene igen og genoprette økonomien – og hjælpe de omstillinger, der måtte være nødvendige, godt på vej.
- I den forbindelse skal vi også tage stilling til, hvordan hjælpepakkerne udfases. De er tænkt som et midlertidigt instrument, og det er uansvarligt, hvis vi forlader det princip.
- Derfor glæder det mig også, at det er en del af aftalen om en plan for genåbning af Danmark, at vi sammen vil drøfte udfasingen af de midlertidige hjælpepakker i takt med den kontrollede genåbning af økonomien.
- Når de sundhedsmæssige restriktioner gradvis løftes, vil den økonomiske situation minde mere om en ”almindelig” lavkonjunktur, hvor der er brug for andre redskaber fra den økonomiske værktøjskasse end midlertidige kompensationsordninger.
- I næste fase af den økonomiske genopretning bliver der behov for målrettede økonomiske stimuluspakker, der både skaber aktivitet og arbejdspladser. Vi ønsker at sætte ind med langsigtede, kloge investeringer.

- Danmark står med gode muligheder for at understøtte aktivitet og arbejdspladser på en måde, som både understøtter den private efterspørgsel og samtidig styrker velfærdssamfundet og bidrager til opfyldelsen af Danmarks høje klimaambitioner.
- Som jeg har sagt før, forventer regeringen at lave første del af klimahandlingsplanerne frem mod sommerferien. Det skal selvfølgelig ses i sammenhæng.
- Og som statsministeren nævnte i sin 1. maj-tale, foreslår regeringen at afsætte 30 mia. kr. til grønne renoveringer i den almene boligsektor. Det vil skabe arbejdspladser og gavne beskæftigelsen.
- Vi har også lyttet til de mange forslag, der er kommet fra alle sider – både fra Folketingets partier, økonomer, organisationer osv.
- Vi står klar til at tage flere initiativer, når vi kender den økonomiske situation bedre, og vi har bedre mulighed for at ordinere den rigtige medicin.
- Men vi må tage ét skridt ad gangen og tage tingene i den rigtige rækkefølge.
- Genopretningen af økonomien giver først mening, når det er sundhedsfagligt forsvarligt at åbne samfundet og økonomien igen. Man kan ikke for alvor sætte gang i økonomien, når dele af samfundet er lukket ned.
- Genopretningstiltag skal times og doseres i takt med genåbningen og udsigterne for dansk økonomi.
- Når vi når dertil, ser jeg frem til konstruktive drøftelser med Folketingets partier om genopretning.

Afslutning

- Lad mig afslutningsvis opsummere:

- Udbruddet af corona-epidemien – og de sundhedsmæssige tiltag, der er gennemført for at mindske smittespredningen – har voldsomme konsekvenser for dansk økonomi.
- Vi står derfor med nogle andre udfordringer i den økonomiske politik, end vi havde forventet for bare få måneder siden.
- Regeringens strategi for genopretningen af dansk økonomi har et klart sigte på at få danske virksomheder og arbejdspladser bedst muligt gennem krisen.
- Vi ser genopretningen af dansk økonomi i to faser.
- Den første fase står vi fortsat i. Her gør vi alt, hvad vi kan for at holde hånden under virksomheder og lønmodtagere, mens dele af samfundet er lukket ned. Det gør vi for at undgå, at krisen bliver dyb og langvarig.
- Anden fase kommer senere. Her skal vi i gang med en egentlig genopretning – med investeringer og tiltag, der kan sætte gang i hjulene og samtidig være med til at udvikle de danske styrkepositioner. Det skal times og doseres i takt med genåbningen af samfundet.
- Hvornår vi kan gå ind i anden fase afhænger af, hvordan sundhedssituationen udvikler sig. Vores håb er, at tallene på sundhedsområdet bliver ved med at udvikle sig positivt. Og at vi i forhandlingerne om genåbningens fase 2 og yderligere faser kan opnå bred politisk enighed om en plan for vejen ud af sundhedskrisen.
- For det vil betyde, at vi hurtigere kan sætte gang i hjulene.
- Og med de ord ser jeg frem til at besvare eventuelle spørgsmål.
- Tak for ordet.